

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАПН УКРАЇНИ

Горошкіна О. М.

Робоча програма дисципліни

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

для здобувачів вищої освіти

**Ступінь «Доктор філософії»
Спеціальність 014 Середня освіта**

Київ– 2023

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ**

Директор Інституту педагогіки НАПН
України

Олег ГОПУЗОВ
від "05" жовтня 2023 р.

«ПОГОДЖЕНО»

Заступник директора з наукової роботи
Інституту педагогіки НАПН України

Микола ГОЛОВКО
від "05" жовтня 2023 р.

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА

дисципліни для здобувачів вищої освіти

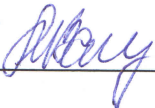
ступінь «Доктор філософії»

спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

КИЇВ-2023

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

Завідувач аспірантури та докторантури

_____ Марина ЗАГОРУЛЬКО

УДК 378.07:373.02:52/.53

Актуальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). 19 с.

Автор:

Горошкіна Олена Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки.

Рецензенти:

Малихін О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України;

Копусь О. А., доктор педагогічних наук, професор, перший проректор ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України.

Протокол № 10 від «05» жовтня 2023 р.

© Інститут педагогіки НАПН України, 2023 рік
© Горошкіна Олена Миколаївна, 2023 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 1	Галузь знань: <u>01 – «Освіта/Педагогіка»</u>	Дисципліна за вибором
Загальна кількість годин – 30		
Модулів – 1	<u>014 «Середня освіта»</u>	Рік підготовки
Змістових модулів – 1		3-й
		Семестр
Індивідуальне заняття не передбачено	Ступінь вищої освіти <u>Доктор філософії</u>	5-й
		Лекції
		4 год.
		Семінарські
		6 год.
		Самостійна робота
		20 год.
		Вид контролю: залік

2. МЕТА Й ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Метою навчальної дисципліни «Актуальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти» є ознайомлення здобувачів із сучасним станом методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти, тенденціями розвитку лінгводидактики, актуальними проблемами в галузі методики навчання української мови та формування вмій їх практичного розв'язання.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

- здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення;

загальні компетентності (ЗК):

здатність самостійно здобувати нові знання в галузі освіти, теорії та методики навчання (ЗК 1); здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 2); здатність мислити аналітично та критично у процесі науково-

дослідної діяльності (ЗК 3); здатність застосовувати кращі освітньо-педагогічні практики у професійно-педагогічній діяльності (ЗК 4); здатність організовувати продуктивну усну та письмову комунікацію в освітній, науковій та управлінській діяльності, зокрема у міжнародному середовищі (ЗК 6); здатність розв'язувати дослідницькі проблеми із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності (ЗК 8); здатність цінувати та пропагувати українську культуру та освіту, поважати мультикультурність (ЗК 9);

фахові компетентності (ФК):

здатність використовувати когнітивні та практичні уміння, навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для моделювання та організації освітнього процесу з навчальних дисциплін, предметів та інтегрованих курсів у закладах освіти (ФК 1); здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень українською та іноземною мовами, розуміти іншомовні наукові тексти за напрямом досліджень (ФК 2); здатність застосовувати практико-орієнтовані методики навчання у професійно-педагогічній діяльності з предметної спеціальності (ФК 3); здатність здійснювати та організовувати проектну діяльність в конкретній предметній освітній галузі (ФК 4); здатність до організації партнерської (суб'єкт-суб'єктної) взаємодії в науково-дослідній діяльності та освітньому процесі (ФК 5); здатність здійснювати моніторинг та оцінювання результатів власної науково-дослідної і практичної педагогічної діяльності в конкретній освітній галузі, визначати напрями подальших досліджень та індивідуальні професійно-педагогічні потреби (ФК 6); здатність використовувати спеціалізовані уміння та навички розв'язання проблем для виконання кваліфікаційної праці (дисертації) та презентації результатів власних наукових досліджень (ФК 7); здатність організовувати безпечне освітнє середовище (ФК 8).

Результати навчання дисципліни «Актуальні питання методики навчання української мови в закладах освіти різних рівнів» можна вважати успішними за умови досягнення

програмних результатів:

ПРН	Знання	Уміння та навички
ПРН 1	<ul style="list-style-type: none"> – знання про різні типи джерел інформації та способи роботи з ними; – знання про сучасні технології пошуку, аналізу та інтерпретації професійно значущої інформації; – знання про методи та інструменти оброблення та аналізу інформації. 	<ul style="list-style-type: none"> – уміння працювати з джерелами різних типів; – уміння здійснювати пошук, оброблення та аналіз професійно значущої інформації; – уміння застосовувати методи та інструменти для оброблення та аналізу професійно значущої інформації.
ПРН 2	<ul style="list-style-type: none"> – знання про сучасні світові та вітчизняні освітньо-наукові тренди 	<ul style="list-style-type: none"> – уміння постійно оновлювати знання в галузі освіти та наук про освіту;

	<p>та освітні практики;</p> <ul style="list-style-type: none"> – освітньо-предметні знання (за предметними спеціальностями) відповідно до сучасного стану розвитку відповідної галузі та методики її реалізації; – знання про креативне мислення, інноваційну науково-дослідну діяльність в галузі освіти та методи її активізації. 	<ul style="list-style-type: none"> – уміння визначати актуальні проблеми освітньо-предметної галузі, методики навчання як педагогічної науки та пропонувати механізми їх вирішення; – уміння застосовувати методики генерування ідей та управлінських рішень; – уміння приймати ефективні рішення під час здійснення науково-дослідної та професійно-педагогічної діяльності.
ПРН 3	<ul style="list-style-type: none"> – знання про особливості здійснення науково-дослідної діяльності в галузі освіти; – знання про стратегії застосування аналітичного та критичного мислення. 	<ul style="list-style-type: none"> – уміння здійснювати аналітичну діяльність у процесі науково-дослідної роботи та критично оцінювати її результативність; – уміння опрацьовувати та оцінювати джерела, застосовуючи стратегії аналітичного й критичного мислення; – уміння здійснювати аналітичну діяльність під час організації та реалізації освітнього процесу та критично оцінювати його результативність.
ПРН 4	<ul style="list-style-type: none"> – знання про сучасні світові та вітчизняні інноваційні освітньо-педагогічні практики, механізми їх застосування в умовах конкретного закладу освіти. 	<ul style="list-style-type: none"> – уміння виявляти кращі сучасні освітньо-педагогічні практики; – уміння адаптувати інноваційні освітньо-педагогічні практики до потреб системи освіти в Україні; – уміння застосовувати інноваційні освітні практики в умовах конкретного закладу освіти.
ПРН 6	<ul style="list-style-type: none"> - знання про комунікацію в освітній, науковій та управлінській діяльності, міжособистісну та педагогічну взаємодію. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння організовувати процес комунікації в освітньому процесі, науковій та управлінській діяльності на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії; - уміння здійснювати педагогічну взаємодію між суб'єктами освітнього процесу, наукової діяльності та управління.
ПРН 8	<ul style="list-style-type: none"> – знання основ етики організації і здійснення науково-дослідної діяльності та освітнього процесу; – знання принципів професійної етики та академічної доброчесності; – знання вимог законодавства щодо дотримання принципів професійної етики та академічної доброчесності в науковій та педагогічній діяльності. 	<ul style="list-style-type: none"> – уміння дотримуватися етичних норм та принципу академічної доброчесності в процесі науково-дослідної та педагогічної діяльності; – уміння організовувати і здійснювати наукову діяльність та освітній процес з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності; – уміння стимулювати здобувачів освіти щодо дотримання норм професійної етики та академічної доброчесності.
ПРН 9	<ul style="list-style-type: none"> - знання про традиції української 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння виявляти повагу, цінувати та

	<p>національної культури та освіти;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знання про мультикультурність сучасного суспільства, толерантність та попередження виникнення конфліктних ситуацій 	<p>пропагувати кращі традиції української національної культури й освіти;</p> <ul style="list-style-type: none"> - уміння бути толерантним у сучасному мультикультурному суспільстві.
ПРН 10	<ul style="list-style-type: none"> - знання історико-педагогічних особливостей та тенденцій розвитку методики навчання відповідно до предметних спеціальностей; - знання принципів побудови та механізмів реалізації освітніх стандартів, освітніх та модельних навчальних програм; - знання вимог до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти (відповідно до предметної освітньої галузі); - знання традиційних та інноваційних методик і технологій моделювання змісту навчання, створення й оцінювання якості сучасного підручника; - знання про застосування принципів диференціації та інтеграції в навчанні, компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів; - знання сучасних технологій та інструментів контролю й оцінювання результатів навчання здобувачів освіти. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння визначати актуальні проблеми методичної науки та освітньої практики (відповідно до предметної освітньої галузі); - уміння моделювати зміст навчальної дисципліни, предмета, інтегрованого курсу та реалізовувати його в навчальній, модельній навчальній програмі та підручнику; - уміти визначати вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти (відповідно до предметної освітньої галузі); - уміння здійснювати контроль та оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.
ПРН 11	<ul style="list-style-type: none"> - знання про норми і стилі української літературної мови, використання усного та писемного мовлення - знання про прийоми та методи збагачення мовлення здобувачів освіти для висловлення ними думок, почуттів і ставлень в освітньому процесі та процесі науково-дослідної діяльності; - знання про стратегії комунікації з учасниками освітнього процесу; - знання іноземної мови на рівні B2/C1 відповідно до глобальної шкали Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння здійснювати усну та письмову комунікацію державною мовою (іноземною/іноземними мовами); - уміння застосовувати прийоми та методи збагачення мовлення здобувачів освіти; - уміння висловлювати думки, почуття і ставлення в освітньому процесі та процесі науково-дослідної діяльності (державною та іноземною/іноземними мовами); - уміння формулювати усно та письмово науково обґрунтовані думки (державною та іноземною/іноземними мовами); - уміння формувати в здобувачів освіти здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії засобами

		активної та пасивної комунікації.
ПРН 12	- знання особливостей проектування та використання практико-орієнтованих методик навчання з предметних спеціальностей.	- здатність добирати, розробляти та використовувати практико-орієнтовані методики з предметних спеціальностей.
ПРН 13	- знання про основні етапи та особливості реалізації проектної діяльності в конкретній предметній галузі; - знання про взаємодію суб'єктів освітнього процесу під час проектної діяльності; - знання про освітній та розвивальний потенціал навчальних проектів (за предметною спеціальністю); - знання про розподіл ролей учасників проектної групи; - знання особливостей управління проектною діяльністю.	- уміння здійснювати взаємодію в проектній діяльності (для конкретної предметної освітньої галузі); - уміння організовувати взаємодію суб'єктів освітнього процесу під час проектної діяльності; - здійснювати ефективне управління проектною діяльністю.
ПРН 14	- знання принципів партнерської взаємодії в науковій діяльності та освітньому процесі; - знання особливостей та етапів формування суб'єкт-суб'єктних відносин; - знання основних форм конструктивної взаємодії між дослідниками, учасниками освітнього процесу.	- уміння застосовувати механізми реалізації партнерської взаємодії між дослідниками, учасниками освітнього процесу, представниками громадських організацій; - уміння координувати та стимулювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію.
ПРН 15	- знання критеріїв оцінювання результатів науково-дослідної і освітньої діяльності наукової установи, закладу освіти, науковця та педагогічного працівника; - знання форм та інструментарію моніторингу й оцінювання результатів науково-дослідної та практичної педагогічної діяльності; - знання форм і технологій безперервного професійного розвитку; - знання сучасних вітчизняних та зарубіжних тенденцій формування професійної траєкторії науковця та педагога.	- уміння встановлювати результати власної науково-дослідної і практичної педагогічної діяльності в конкретній предметній освітній галузі; - уміння здійснювати самоаналіз результатів науково-дослідної та професійної діяльності; - уміння застосовувати різні форми та інструментарій моніторингу й оцінювання результатів науково-дослідної та педагогічної діяльності; - уміння визначати індивідуальні професійні потреби; - уміння розробляти критерії оцінювання науково-дослідної та педагогічної діяльності; - уміння коригувати власну професійну траєкторію за результатами оцінювання якості науково-дослідної та педагогічної діяльності.
ПРН 16	- знання психолого-педагогічних	- уміння визначати наукові проблеми в

	<p>засад здійснення науково-дослідної діяльності;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знання про методики та технології аналізу предметної галузі з метою визначення проблем та розроблення механізмів їх розв'язання; - знання вимог до публікацій на здобуття наукового ступеня; - знання вимог до кваліфікаційної праці (дисертації), її структури, технології виконання та презентації отриманих наукових результатів; 	<p>обраній освітньо предметній галузі;</p> <ul style="list-style-type: none"> - уміння планувати етапи наукового дослідження; - уміння добирати оптимальний методологічний інструментарій, застосовувати методи педагогічного і міждисциплінарного дослідження; - уміння оформлювати результати дослідження в наукові публікації та супроводжувати їх подання до фахових видань, зокрема, таких, що входять до провідних міжнародних наукометричних баз; - уміння оформлювати кваліфікаційну працю (дисертацію) згідно з вимогами; - уміння презентувати ключові результати наукового дослідження.
ПРН 17	<ul style="list-style-type: none"> - знання ознак безпечного освітнього середовища; - знання особливостей формування та функціонування безпечного освітнього середовища з конкретних предметно освітніх галузей. 	<ul style="list-style-type: none"> - уміння організувати безпечне освітнє середовище; - уміння дотримуватися принципів безпечного освітнього середовища та правил підтримання фізичного й психологічного здоров'я здобувачів освіти під час розроблення та реалізації методичних систем з урахуванням особливостей предметно освітніх галузей.

У *результаті* вивчення дисципліни «Актуальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти» здобувач має знати:

знати:

- *особливості* структури та змісту навчання курсу української мови в закладах загальної середньої освіти, принципи його добору та пріоритети розвитку відповідно до стратегії модернізації Нової української школи; методологічні і психологічні основи навчання української мови; міждисциплінарні зв'язки української мови та української і зарубіжної літератур; методи і прийоми формування компетентного мовця в закладах загальної середньої освіти; форми організації занять з української мови; сучасні технології навчання української мови, зокрема з використанням дистанційної форми здобуття освіти; методики вивчення основних тем курсу української мови з використанням можливостей сучасних засобів навчання.

уміти:

- виявляти та аналізувати актуальні проблеми сучасної теорії та методики навчання української мови; розв'язувати проблеми структурування навчального матеріалу для різних рівнів навчання; складати навчальну програму на основі модельної; формувати мету і завдання вивчення теми загалом і окремого уроку зокрема; розробляти і використовувати дидактичні

засоби; використовувати сучасні педагогічні технології навчання; планувати і проводити позакласну роботу з української мови.

бути здатним:

- до побудови авторських методичних систем навчання української мови й освітнього середовища їх реалізації.

Програма навчальної дисципліни «Актуальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти» складається з одного модуля. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 30 годин / 1 кредит за ЄКТС.

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви блоків (модулів) і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лекції	семінарські	практичні	самостійна робота
Тема 1. Дидактичні та психологічні засади навчання української мови. Тенденції розвитку лінгводидактики.	12	2	2	-	8
Тема 2. Методи і прийоми формування компетентного мовця.	18	2	4	-	12
Всього годин	30	4	6	-	20

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назви тем лекцій	Кількість годин
1.	Дидактичні та психологічні засади навчання української мови. Тенденції розвитку лінгводидактики.	2
2.	Методи, прийоми і засоби формування компетентного мовця.	2
	Разом	4

Тема 1. Дидактичні та психологічні засади навчання української мови. Тенденції розвитку лінгводидактики.

План:

1. Методика навчання української мови як педагогічна наука.
2. Мета й завдання курсу української мови.
3. Етапи розвитку лінгводидактики.
4. Тенденції розвитку лінгводидактики.
5. Підходи до навчання української мови.
6. Принципи навчання української мови.
7. Зв'язок методики навчання української мови з філософією, логікою, мовознавством, психологією.

Тема 2. Методи, прийоми і засоби формування компетентного мовця.

План:

1. Змістове наповнення термінів «метод» і «прийом», відношення між ними.
2. Структура і функції методів.
3. Проблема методів у теорії й практиці навчання української мови в закладах загальної середньої освіти.
4. Традиційні методи навчання в оновленій версії.
5. Пріоритетні методи навчання української мови в компетентнісно орієнтованих методиках.
6. Методи дистанційного навчання.
7. Психологічний потенціал методів навчання як передумова розвитку учнів.
8. Засоби навчання української мови.

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назви тем семінарських занять	Кількість годин
1.	Методика навчання української мови як педагогічна наука.	2
2.	Пріоритетні методи навчання української мови в компетентнісно орієнтованих методиках	2
3.	Методи і засоби дистанційного навчання	2
	Разом	6

Тема 1. Методика навчання української мови як педагогічна наука. (2 год).

Питання для обговорення:

1. Історико-методичний аналіз становлення та розвитку методики навчання української мови та тенденції розвитку на сучасному етапі.
2. Мовознавчі положення як основа змісту і структури шкільного курсу української мови. методична адаптація навчального матеріалу.

Тема 2. Пріоритетні методи навчання української мови в компетентнісно орієнтованих методиках (2 год).

Питання для обговорення:

1. Модернізація / трансформація традиційних методів.
2. Метод роботи з джерелом інформації.
3. Сторителінг чи розповідь?
4. Асоціативний метод.
5. Психологічний потенціал методів навчання як передумова розвитку учнів.

Тема 3 Методи і засоби дистанційного навчання (2 год).

Питання для обговорення:

1. Класифікація методів дистанційного навчання.
2. Сучасні полімодальні засоби: особливості застосування в освітньому процесі.
3. Педагогічний досвід використання сучасних технічних засобів навчання в освітньому процесі.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Актуальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти» спрямований на закріплення теоретичних знань і їх поглиблення, на набуття і удосконалення практичних навичок і умінь, що сприяє формуванню професійного світогляду майбутніх докторів філософії.

Самостійна робота поділяється на 5 тем (по 4 годин кожна).

Кожна самостійна робота передбачає виконання письмового завдання або презентації.

Звітуватись за виконання самостійної роботи бажано під час відповідного семінарського заняття.

Матеріали, підготовлені письмово, здаються (надсилаються) викладачу на перевірку.

№ з/п	Назви тем самостійних робіт	Кількість годин
1	Ознайомлення з концепціями навчання української мови закладах освіти різного рівня (вітчизняний та зарубіжний досвід). (письмова робота на 3-5 аркушах формату А4, шрифт Times New Roman, розмір 12, одинарний інтервал; презентація (від 10 слайдів), з подальшим захистом на семінарському занятті).	4
2	Психолого-дидактичні основи формування компетентного мовця. Розвиток мовлення, критичного мислення, емоційного інтелекту здобувачів освіти. Вікові особливості здобувачів освіти й їх урахування в освітньому процесі (письмова робота на 2-3 аркушах формату А4, шрифт Times New Roman, розмір 12, одинарний інтервал; презентація (від 10 слайдів), з подальшим захистом на семінарському занятті).	4
3	Розроблення інтерактивних вправ (2-4) з української мови для учнів на онлайн-платформах (з подальшою демонстрацією і обговоренням захистом на семінарському занятті).	4
4	Підготовка конспекту уроку з тем мовленнєвої змістової лінії з використанням додатків доповненої реальності (з подальшим представленням на семінарському занятті).	4
5	Підготовка навчальної програми на основі модельної (з подальшим представленням на семінарському занятті).	4
	Разом	20

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час викладання дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

Словесні та наочні методи навчання використовуються під час лекцій і семінарських занять, практичні – під час здійснення здобувачами самостійної роботи.

Під час проведення лекцій і семінарських занять використовуються такі словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія.

До наочних методів навчання, які застосовуються в процесі навчання дисципліни, належать: ілюстрація, презентація.

Зокрема:

за типом пізнавальної діяльності:

- проблемного викладу;
- дослідницький;

відповідно до логіки пізнання:

- аналітичний;
- індуктивний;
- дедуктивний;

за основними етапами процесу:

- формування знань;
- формування умінь і навичок;
- застосування знань;
- узагальнення;
- закріплення;
- перевірка;

за системним підходом:

- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль.

за джерелами знань:

- словесні - розповідь, пояснення, лекція;
- наочні - демонстрація, ілюстрація.

за рівнем самостійної розумової діяльності:

- проблемний;
- частково-пошуковий;
- метод проблемного викладання.

Методи під час дистанційного навчання: телекомунікаційні (інтерактивні комп'ютерні відеоконференції, on-line консультації, самостійна робота здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії з використанням освітніх платформ (Zoom, Classroom, Google Meet) та месенджерів (Telegram, Viber).

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль успішності засвоєннями аспірантами навчального змісту здійснюється шляхом опитування й оцінювання знань під час семінарських занять, виконання аспірантами самостійної роботи, проведення і перевірки письмових контрольних тестувань.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ

Оцінювання результатів навчання здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Очікувані результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються на першому занятті в семестрі. Враховуються бали, набрані на заняттях та під час підсумкового контролю (заліку). При цьому обов'язково враховуються: присутність на заняттях та активність здобувача під час заняття; неприпустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном чи іншими пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання та ін.

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них 85 балів здобувач може отримати впродовж роботи на семінарських, лекційних заняттях, 15 балів – на заліку.

Схему нарахування балів з дисципліни наведено в таблиці.

Таблиця

Поточне оцінювання, самостійна робота, залік										Підсумковий контроль	Сума
Т1				Т2							
Л	С	С/р	С/р	Л	С	С	С/р	С/р	С/р	15	100
5	10	9	9	5	10	10	9	9	9		

Скорочення: Л – лекція; С – семінар; С/р – самостійна робота.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
69-74	D	задовільно
60-68	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Комп'ютерні презентації лекцій.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Голуб Н.Б., Горошкіна О. М. Вивчення української мови в 5 класах НУШ : метод. посібник. Київ : Грамота, 2023. 105 с.

2. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Концепція добору і застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею [Електронне видання]. / за заг. ред. д-ра пед. наук Н. Б. Голуб. Київ : Педагогічна думка, 2023. 27 с. URL: <https://undip.org.ua/library/kontseptsii-a-doboru-i-zastosuvannia-metodiv-kompetentnisno-oriietovanoho-navchannia-ukrainskoi-movy-uchniv-himnazii-y-litseiu/>.

3. Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В., Попова Л.О. Методика компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ. 2020. URL:<https://undip.org.ua/library/metodyka-kompetentnisno-oriietovanoho-navchannia-ukrainskoi-movy-uchniv-litseiu-na-rivni-standartu-metodychnyy-posibnyk/#>:

4. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>

5. Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи. Аналітико-методичні матеріали / кол. автор. ; за заг. ред. О. М. Топузова; уклад. М. В. Головка. Київ : Педагогічна думка, 2021. 192 с.

6. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – К.: Ленвіт, 2000. – 272 с.

7. Методи навчання української мови учнів гімназії та ліцею : монографія. [Електронне видання]. / Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, Н. В. Бондаренко, В. І. Новосьолова, Л. О. Попова. Київ : Педагогічна думка, 2023. 203 с. URL: <https://undip.org.ua/library/metody-navchannia-ukrainskoi-movy-uchniv-himnazii-ta-litseiu-monohrafiia/>

8. Омельчук С. Бути чесним у навчанні і науці: Експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.

9. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців : монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». 2019. 356 с.

10. Словник-довідник з української лінгводидактики /кол-в авторів. За ред М.І.Пентилюк. К.: Ленвіт. 2015. 320 с.

Додаткова

1. Бондаренко Н. В. Медіатекст як ресурс осучаснення й збагачення змісту підручника української мови. Проблеми сучасного підручника. 2021. №2. С.15-26. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729474>
2. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. *Аксиологічний концепт національно-патріотичного виховання* [Axiological concept of national-patriotic education]. Київ: Фенікс, 2023. 52 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734569>.
3. Галаєвська Л. В. Інтерактивні методи у компетентнісному навчанні української мови. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія« Медицина»)). 2023. № 12 (30). С. 29-38. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737758>.
4. Галаєвська Л. В. Методи формування діалогічних умінь на уроках української мови. *Українська мова та література в школі*. 2022. № 2. С. 8-11. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731424>
5. Галаєвська Л. В. Реалізація методів активного навчання на уроках української мови та літератури закладів загальної середньої освіти. *Українська мова та література в школі*. 2021. № 5. С. 2 – 6. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738824>
6. Голуб Н., Горошкіна О. Методи дистанційного навчання української мови. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 4. С. 148-158. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/635/610>.
7. Голуб Н., Горошкіна О. Трансформація методу роботи з підручником у контексті компетентнісного підходу. *Вісник Глухівського національного університету імені О. Довженка*. 2022. Вип. 3 (50). Ч. 2. С. 45-50. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734381>
8. Голуб Н.Б. Методи в теорії й практиці навчання української мови у закладах загальної середньої освіти: аналітичний аспект / *Українська мова і література в школі*. 2021. №1. С. 2-8. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725742>
9. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Асоціативний метод: до проблеми дидактичної номінації. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. 2023. № 1(51) С. 31-40. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735417>
10. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Вправа як важливий складник компетентнісно орієнтованих методик. *Українська мова і література в школі*. 2022. №2. С. 2-8. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733206>
11. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Методи проблемного навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. 2023. № 3(53). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738896>
12. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Сторителінг на уроках української мови: до проблеми дидактичної номінації. *Вісник Глухівського національного університету імені О. Довженка*. 2021. № 3 (47). С. 97-102. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729591> .

13. Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І., Попова Л.О. Методи навчання української мови у версії вчителів-предметників. *Проблеми сучасного підручника*. 2021. № 2. С. 55-63. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729477>.

14. Горошкіна О.М., Голуб Н.Б. Підготовка майбутніх учителів до використання методів компетентнісного навчання риторики на уроках української мови. *Acta Paedagogica Volynienses Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. № 6. С. 102-111. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735415>.

15. Горошкіна О.М., Греб М.М., Горошкін І.О., Караман С.О. Функції QR-кодів у структурі підручника української мови. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. № 4 (78). С. 31-46. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722193>

16. Горошкіна О.М., Караман С.О. Формування риторичної компетентності майбутніх учителів на міждисциплінарних засадах. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Педагогіка»*. 2023. № 4 (18). С.357-370 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735414>

17. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації / кол. автор.; за загальною редакцією О. М. Топузова; укл. М. В. Головка. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. 187 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-736-7-2023-190>. URL: <https://undip.org.ua/library/diagnostyka-ta-kompensatsiia-osvitnikh-vtrat-u-zahalniy-seredniy-osviti-ukrainy-metodychni-rekomendatsii/>.

18. Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

19. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови. Методичний поради́ник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засе́кіної : Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2022. 296 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-983-360-0-2022-70>.

20. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний поради́ник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засе́кіної ; Ін-т педагогіки НАПН України. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. 192 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-737-4-2023-192>. URL: <https://undip.org.ua/library/zahalna-serednia-osvita-ukrainy-v-umovakh-voiennoho-stanu-ta-vidbudovy-realii-dosvid-perspektyvy-metodychni-rekomendatsii/>.

21. Кучерук О. А., Магдич Т. П. Громадянська компетентність у методиці навчання української мови учнів старших класів: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ПП "Рута". 2022. 148 с.

22. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти: стан, проблеми, перспективи. Науково-аналітична доповідь / В.Ю. Биков, О.І. Ляшенко, С.Г. Литвинова, В.І. Луговий, Ю.І. Мальований, О.П. Пінчук, О.М. Топузов; за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ: 2022. 96 с.

23. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / НАПН України ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Пед. думка, 2016. 448 с. (До 25-річчя незалежності України). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/166230/>.

24. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / Нац. акад. пед. наук України ; редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови) ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 384 с. (До 30-річчя незалежності України). DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726223/>.

25. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (схвалена Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України. Законодавство України* : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>.

26. Новосьолова В. І. Адаптація методів навчання української мови до умов воєнного часу. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. Київ : Педагогічна думка, 2022. Вип. 28. С.90-98. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732186/>

27. Новосьолова В. І. Використання підручника в шкільній мовній освіті: тенденції, виклики та перспективи. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. Київ : Педагогічна думка, 2023. – Вип. 30. – с. 112-121. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737854>

28. Новосьолова В. І. Особливості формування навчально-дослідницьких умінь учнів на уроках української мови в умовах нової української школи. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*”. 2021. № 3. С. 29-31. URL <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729563>.

29. Топузов О., Засекіна Т. Концепція підручників як складників дидактичної системи адаптаційного циклу навчання. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. Ред. О.М.Топузов]. 2022. Вип. 28. С. 191 – 201. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2022-28-191-201>

30. Топузов О. М. Євроінтеграційний поступ освіти України: стратегічні орієнтири. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020: глобалізований простір інновацій* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 28 травня 2020 р. / НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України ; за заг. ред. О. І. Локшиної. Київ ; Біла Церква : Авторитет, 2020. С. 109–110. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020>. URL: https://comparlab.org.ua/?page_id=228.

31. Топузов О. М., Засекіна Т. М. Комплект підручників авторських колективів Інституту педагогіки НАПН України для учнів 5-х класів за новим державним стандартом базової середньої освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. № 4(1). С.1-9. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4140>

32. УРОКИ PISA-2018 : методичні рекомендації / кол.авт. : Васильєва Д.В., Головка М.В., Жук Ю.О., Козленко О.Г., Ляшенко О.І., Науменко С.О., Новосьолова В.І. / Інститут педагогіки НАПН України. Київ : Педагогічна думка, 2020. 96 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719572/>.

33. Lokshyna O. I., Topuzov O. M. COVID-19 and education in Ukraine: responses from the authorities and opinions of educators. *Perspectives in Education*. 2021. Vol. 39. No. 1. P. 207-230. DOI: <https://doi.org/10.18820/2519593X/pie.v39.i1.13>. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/725395/>.

34. Topuzov O., Malykhin O., Aristova N. General Secondary Teachers' Views on Educational Process Amid the Covid-19 Pandemic: Two-Year Experience of Blended Learning. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*. 2022. № 1. P. 549-559. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6841>.

УДК 378.07:373.02:52/.53

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 10 від «05» жовтня 2023 р.).

Горошкіна О. М. Актуальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) / Горошкіна О. М. [Електронне видання]. – Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2023. – 19 с.

Рецензенти:

Малихін О.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України;

Копусь О. А., доктор педагогічних наук, професор, перший проректор ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Зміст курсу розкриває специфіку становлення методики навчання української мови, тенденції розвитку лінгводидактики; дає уявлення про методи і прийоми формування компетентного мовця, особливості організації дистанційного навчання української мови, сучасні засоби навчання.

The content of the course reveals the specifics of the formation of the Ukrainian language teaching methodology, the development trends of linguistic didactics; gives an idea of the methods and techniques of formation of a competent speaker, features of the organization of distance learning of the Ukrainian language, modern teaching tools.

© Інститут педагогіки НАПН України, 2023 рік
© Горошкіна Олена Миколаївна, 2023 рік